

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

7 martie 2019 *

„Recurs – Drept instituțional – Inițiativă cetățenească – Regulamentul (UE) nr. 211/2011 – Înregistrarea propunerii de inițiativă cetățenească – Articolul 4 alineatul (2) litera (b) – Condiția ca propunerea să nu se afle vădit în afara sferei de competență a Comisiei Europene în ceea ce privește prezentarea unei propuneri de act juridic în scopul punerii în aplicare a tratatelor – Sarcina probei – Coeziune economică, socială și teritorială – Articolul 174 TFUE – Inițiativa cetățenească «Politica de coeziune pentru egalitatea regiunilor și menținerea culturilor regionale» – Cerere de înregistrare – Refuz al Comisiei”

În cauza C-420/16 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 28 iulie 2016,

Balázs-Árpád Izsák, cu domiciliul în Târgu Mureș (România),

Attila Dabis, cu domiciliul în Budapesta (Ungaria),

reprezențați de D. Sobor, ügyvéd,

recurenți,

celelalte părți din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de K. Banks, de K. Talabér-Ritz, de H. Krämer și de B.-R. Killmann, în calitate de agenți,

pârâtă în primă instanță,

Ungaria, reprezentată de M.Z. Fehér, în calitate de agent,

Republica Elenă,

România, reprezentată de R.H. Radu, de C.R. Canțar, de C.-M. Florescu, de L. Lițu și de E. Gane, în calitate de agenți,

Republica Slovacă, reprezentată de B. Ricziová, în calitate de agent,

interveniente în primă instanță,

* Limba de procedură: maghiara.

CURTEA (Camera întâi),

compusă din doamna R. Silva de Lapuerta, vicepreședinta Curții, îndeplinind funcția de președinte al Camerei întâi, și domnii J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, E. Regan și S. Rodin (raportor), judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: doamna R. Șereș, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 3 mai 2018,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 4 octombrie 2018,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, domnii Balázs-Árpád Izsák și Attila Dabis solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 10 mai 2016, Izsák și Dabis/Comisia (T-529/13, denumită în continuare „hotărârea atacată”, EU:T:2016:282), prin care acesta le-a respins acțiunea având ca obiect anularea Deciziei C(2013) 4975 final a Comisiei Europene din 25 iulie 2013 privind cererea de înregistrare a inițiativei cetățenești europene „Politica de coeziune pentru egalitatea regiunilor și menținerea culturilor regionale”, prezentată Comisiei la 18 iunie 2013 (denumită în continuare „decizia în litigiu”).

Cadrul juridic

- 2 Regulamentul (UE) nr. 211/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 februarie 2011 privind inițiativa cetățenească (JO 2011, L 65, p. 1, rectificare în JO 2012, L 94, p. 49) enunță în considerentele (1), (2), (4) și (10):

„(1) Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) consolidează cetățenia Uniunii și îmbunătățește în continuare funcționarea democratică a Uniunii prevăzând, printre altele, că fiecare cetățean trebuie să aibă dreptul de a participa la viața democratică a Uniunii prin intermediul unei inițiative cetățenești europene. Această procedură conferă cetățenilor posibilitatea de a contacta direct Comisia prezentându-i o cerere prin care aceasta este invitată să prezinte o propunere de act legislativ al Uniunii în vederea punerii în aplicare a tratatelor, această procedură fiind similară cu dreptul conferit Parlamentului European în temeiul articolului 225 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) și cu dreptul conferit Consiliului în temeiul articolului 241 din TFUE.

- (2) Procedurile și condițiile necesare pentru o inițiativă cetățenească ar trebui să fie clare, simple, accesibile și proporționale cu natura inițiativei cetățenești, astfel încât să încurajeze participarea cetățenilor și să mărească accesibilitatea Uniunii. Aceste proceduri ar trebui să asigure un echilibru judicios între drepturi și obligații.

[...]

- (4) La cerere, Comisia ar trebui să ofere cetățenilor informații și consiliere informală cu privire la inițiativele cetățenești, în special în legătură cu criteriile de înregistrare.

[...]

(10) Pentru a se asigura coerența și transparența în legătură cu inițiativele propuse de cetățeni și pentru a se evita colectarea de semnături pentru o propunere de inițiativă cetățenească ce nu îndeplinește condițiile prevăzute de prezentul regulament, ar trebui să fie obligatorie înregistrarea unor astfel de inițiative pe o pagină de internet pusă la dispoziție de Comisie înainte de colectarea de la cetățeni a declarațiilor de susținere necesare. Toate propunerile de inițiative cetățenești ce îndeplinesc condițiile stabilite în prezentul regulament ar trebui înregistrate de Comisie. Comisia ar trebui să efectueze înregistrarea în conformitate cu principiile generale ale bunei administrări.”

3 Articolul 1 din Regulamentul nr. 211/2011 prevede:

„Prezentul regulament stabilește procedurile și condițiile necesare pentru o inițiativă cetățenească, astfel cum se prevede la articolul 11 din TUE și la articolul 24 din TFUE.”

4 Potrivit articolului 2 din acest regulament:

„În sensul prezentului regulament, termenii de mai jos au următorul înțeles:

1. «inițiativa cetățenească» înseamnă o inițiativă prezentată Comisiei în conformitate cu prezentul regulament, prin care Comisia este invitată să prezinte, în limitele atribuțiilor sale, orice propunere corespunzătoare privind chestiuni pentru care cetățenii consideră că este necesar un act juridic al Uniunii în vederea punerii în aplicare a tratatelor, care a fost susținută de cel puțin un milion de semnatori eligibili provenind din cel puțin un sfert din toate statele membre;

[...]

3. «organizatori» înseamnă persoanele fizice care formează un comitet al cetățenilor responsabil de pregătirea unei inițiative cetățenești și de prezentarea acesteia Comisiei.”

5 Articolul 4 alineatele (1)-(3) din regulamentul menționat prevede:

„(1) Înainte de a începe colectarea declarațiilor de susținere de la semnarii unei propuneri de inițiativă cetățenească, organizatorii trebuie să înregistreze propunerea în registrul Comisiei, furnizând informațiile stabilite în anexa II, în special în ceea ce privește obiectul și obiectivele propunerii de inițiativă cetățenească.

Informațiile respective sunt furnizate în una dintre limbile oficiale ale Uniunii, într-un registru online pus la dispoziție de Comisie în acest scop (denumit în continuare „registru”).

Organizatorii furnizează, pentru registru și, atunci când este cazul, pe pagina lor de internet, informații actualizate periodic cu privire la sursele de susținere și de finanțare a propunerii de inițiativă cetățenească.

După ce înregistrarea este confirmată în conformitate cu alineatul (2), organizatorii pot prezenta propunerea de inițiativă cetățenească în alte limbi oficiale ale Uniunii, pentru a fi inclusă în registru. Traducerea în alte limbi oficiale ale Uniunii a propunerii de inițiativă cetățenească intră în responsabilitatea organizatorilor.

Comisia stabilește un punct de contact care să ofere informații și asistență.

(2) În termen de două luni de la primirea informațiilor menționate în anexa II, Comisia înregistrează propunerea de inițiativă cetățenească cu un număr de înregistrare unic și trimite o confirmare organizatorilor, cu condiția să fie îndeplinite următoarele cerințe:

[...]

(b) propunerea de inițiativă cetățenească nu se află vădit în afara sferei de competență a Comisiei în ceea ce privește prezentarea unei propuneri de act juridic al Uniunii în scopul punerii în aplicare a tratatelor;

[...]

(3) Comisia refuză înregistrarea dacă nu sunt îndeplinite condițiile stabilite la alineatul (2).

În cazul în care refuză înregistrarea unei propuneri de inițiativă cetățenească, Comisia informează organizatorii cu privire la motivele refuzului și la toate căile de atac judiciare și extrajudiciare pe care le au la dispoziție aceștia.”

Istoricul litigiului și decizia în litigiu

- 6 Istoricul litigiului, astfel cum reiese din hotărârea atacată, poate fi rezumat după cum urmează.
- 7 La 18 iunie 2013, recurenții, asociați cu alte cinci persoane, au transmis Comisiei o propunere de inițiativă cetățenească europeană (denumită în continuare „ICE”), intitulată „Politica de coeziune pentru egalitatea regiunilor și menținerea culturilor regionale” (denumită în continuare „propunerea de ICE în cauză”).
- 8 În registrul publicat online de Comisie în acest scop, recurenții au furnizat, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 211/2011, informațiile minime descrise în anexa II la același regulament (denumite în continuare „informațiile solicitate”), în special în ceea ce privește expunerea sumară a obiectului și a obiectivelor propunerii de ICE în cauză.
- 9 Din informațiile furnizate de recurenți cu titlu de informații solicitate rezulta că propunerea de ICE în cauză urmărea ca Uniunea, în cadrul politicii de coeziune, să acorde o atenție deosebită regiunilor ale căror caracteristici etnice, culturale, religioase sau lingvistice diferă de cele ale regiunilor înconjurătoare.
- 10 Ca anexă la informațiile furnizate cu titlu de informații solicitate, recurenții au depus, în conformitate cu anexa II la Regulamentul nr. 211/2011, informații mai detaliate privind obiectul, obiectivele și contextul propunerii de ICE în cauză (denumite în continuare „informațiile suplimentare”).
- 11 Potrivit recurenților, politica de coeziune reglementată la articolele 174-178 TFUE trebuia, pentru a răspunde valorilor fundamentale definite la articolele 2 și 3 TUE, să contribuie la menținerea caracteristicilor etnice, culturale, religioase sau lingvistice specifice ale regiunilor cu minoritate națională, care erau amenințate de integrarea economică europeană, și la corectarea handicapurilor și a discriminărilor care afectează dezvoltarea economică a acestor regiuni. În consecință, actul propus trebuia să acorde regiunilor cu minoritate națională o posibilitate de acces la fondurile, la resursele și la programele politicii de coeziune a Uniunii egală cu cea a regiunilor actualmente eligibile, astfel cum sunt enumerate în anexa I la Regulamentul (CE) nr. 1059/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 mai 2003 privind instituirea unui nomenclator comun al unităților teritoriale de statistică (NUTS) (JO 2003, L 154, p. 1, Ediție specială, 14/vol. 1, p. 101). Aceste garanții puteau

include, potrivit recurențelor, implementarea unor instituții regionale autonome, învestite cu competențe suficiente pentru a ajuta regiunile cu minoritate națională să își mențină caracteristicile naționale, lingvistice și culturale, precum și identitatea.

- 12 Prin decizia în litigiu, Comisia a refuzat să înregistreze propunerea de ICE în cauză, pentru motivul că dintr-o examinare aprofundată a dispozițiilor tratatelor citate în această propunere, precum și a tuturor celorlalte temeuri juridice care puteau fi avute în vedere reieșea că propunerea menționată se afla vădit în afara sferei sale de competență care îi permite prezentarea unei propuneri de adoptare a unui act juridic al Uniunii în scopul punerii în aplicare a tratatelor.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 13 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 27 septembrie 2013, recurenții au introdus o acțiune în anularea deciziei în litigiu.
- 14 În susținerea acțiunii lor, aceștia au invocat un motiv unic, întemeiat pe faptul că Comisia a săvârșit erori de drept prin aceea că a refuzat să înregistreze propunerea de ICE în cauză în temeiul articolului 4 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 211/2011.
- 15 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a statuat în esență că, în speță, Comisia nu a săvârșit nicio eroare de drept atunci când a apreciat că propunerea de ICE în cauză se afla în mod vădit în afara sferei sale de competență care îi permite să depună o propunere de act juridic în această privință.
- 16 În consecință, Tribunalul a respins acțiunea ca nefondată.

Concluziile părților

- 17 Recurenții solicită Curții:
- anularea hotărârii atacate și a deciziei în litigiu;
 - cu titlu subsidiar, anularea hotărârii atacate și trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului și
 - obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.
- 18 Ungaria solicită Curții anularea hotărârii atacate și pronunțarea pe fondul cauzei sau trimiterea acesteia spre rejudecare la Tribunal.
- 19 Comisia, România și Republica Slovacă solicită Curții respingerea recursului și obligarea recurenților la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la cererea de redeschidere a fazei orale a procedurii

- 20 Conform articolului 82 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, faza orală a procedurii a fost închisă după prezentarea concluziilor avocatului general Mengozzi la 4 octombrie 2018.
- 21 Printr-o scrisoare din 1 noiembrie 2018, România a solicitat să se dispună redeschiderea fazei orale a procedurii.

- 22 Acest stat membru, punând în discuție raționamentul avocatului general de la punctele 51-55 din concluzii, arată în esență că acesta a formulat două argumente care nu au fost puse în dezbateră părților. În primul rând, avocatul general ar fi inclus regiunile cu minoritate națională în categoria regiunilor transfrontaliere menționate la articolul 174 al treilea paragraf TFUE. În al doilea rând, acesta ar fi afirmat că referirea la regiunile transfrontaliere care figurează la articolul 174 TFUE era de natură să repună în discuție concluzia potrivit căreia acest articol trebuie să fie aplicat în conformitate cu situația politică, administrativă și instituțională a statelor membre și deci conform articolului 4 alineatul (2) TUE.
- 23 În această privință, rezultă din articolul 252 al doilea paragraf TFUE că avocatul general are rolul de a prezenta în mod public, cu deplină imparțialitate și în deplină independență, concluzii motivate cu privire la cauzele care, în conformitate cu Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, necesită intervenția sa, înțelegându-se că nici aceste concluzii, nici motivarea lor nu sunt obligatorii pentru Curte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 iulie 2013, Comisia și alții/Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P și C-595/10 P, EU:C:2013:518, punctul 57, precum și Hotărârea din 6 octombrie 2015, Comisia/Andersen, C-303/13 P, EU:C:2015:647, punctul 33).
- 24 În consecință, dezacordul unei părți față de concluziile respective, oricare ar fi chestiunile pe care le examinează în cadrul acestora, nu poate constitui prin el însuși un motiv care să justifice redeschiderea procedurii orale (Hotărârea din 22 noiembrie 2012, E.ON Energie/Comisia, C-89/11 P, EU:C:2012:738, punctul 62, precum și Hotărârea din 17 septembrie 2015, Mory și alții/Comisia, C-33/14 P, EU:C:2015:609, punctul 26).
- 25 Astfel fiind, articolul 83 din Regulamentul de procedură permite Curții, după ascultarea avocatului general, să dispună oricând redeschiderea fazei orale a procedurii, în special atunci când cauza trebuie soluționată pe baza unui argument care nu a fost pus în dezbateră părților (Hotărârea din 21 decembrie 2016, Consiliul/Front Polisario, C-104/16 P, EU:C:2016:973, punctul 62).
- 26 Totuși, nu aceasta este situația în speță.
- 27 În această privință, trebuie arătat că România efectuează în parte o interpretare eronată a concluziilor. Raționamentul avocatului general expus la punctele 51-55 din concluzii privește aspectul dacă regiunile cu minoritate națională pot fi calificate drept regiuni în sensul articolului 174 al treilea paragraf TFUE, în special drept regiuni afectate de un handicap demografic grav și permanent, și, în acest context, dacă lista handicapurilor care figurează în această dispoziție prezintă un caracter indicativ sau exhaustiv. Or, această chestiune, referitoare în special la caracterul listei menționate, care a fost invocată de recurenți în recursul formulat, a fost larg dezbătută între părți.
- 28 Având în vedere cele ce precedă, Curtea, după ascultarea avocatului general, consideră că nu se impune să se dispună redeschiderea fazei orale a procedurii.

Cu privire la recurs

- 29 În susținerea recursului formulat, recurenții invocă cinci motive. Primul motiv este întemeiat pe încălcarea articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”) și a articolului 92 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Tribunalului. Al doilea motiv este întemeiat pe încălcarea articolului 11 alineatul (4) TUE și a articolului 4 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 211/2011. Al treilea motiv se referă la încălcarea articolului 4 alineatul (2) și a articolului 174 TFUE. Al patrulea motiv privește încălcarea articolelor 7 și 167 TFUE, a articolului 3 alineatul (3) TUE, a articolului 22 din cartă, precum și a dispozițiilor tratatelor referitoare la interzicerea discriminării. Al cincilea motiv se întemeiază pe o interpretare eronată a noțiunii „abuz de drept” în cadrul deciziei asupra cheltuielilor de judecată.

- 30 De asemenea, în cererea lor de organizare a unei ședințe de audiere a pledoariilor, recurenții au solicitat, pe baza articolului 127 din Regulamentul de procedură al Curții, să prezinte trei motive noi, întemeiate pe încălcarea principiului bunei administrări și, respectiv, pe neînregistrarea parțială a propunerii de ICE în cauză, precum și pe încălcarea principiului egalității de tratament.
- 31 Este necesar de la bun început să se examineze împreună primul, al doilea și al treilea motiv de recurs, în măsura în care, prin acestea, recurenții reproșează în esență Tribunalului că a săvârșit, în special la punctele 72-74, 81 și 85-87 din hotărârea atacată, erori atunci când a considerat că articolele 174-178 TFUE privind politica de coeziune a Uniunii nu puteau constitui un temei legal pentru adoptarea actului propus.

Argumentația părților

- 32 Prin intermediul primului motiv formulat, recurenții susțin că Tribunalul le-a încălcat drepturile procedurale, astfel cum rezultă ele de la articolul 47 din cartă și de la articolul 92 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, atunci când a constatat, la punctele 81 și 85 din hotărârea atacată, că aceștia nu au dovedit nici că punerea în aplicare a politicii de coeziune a Uniunii, atât de către Uniune, cât și de către statele membre, amenința caracteristicile specifice ale regiunilor cu minoritate națională, nici că caracteristicile etnice, culturale, religioase sau lingvistice specifice ale regiunilor cu minoritate națională ar putea fi considerate un handicap demografic grav și permanent, în sensul articolului 174 al treilea paragraf TFUE. Astfel, recurenții arată că Tribunalul ar fi trebuit, înainte de a efectua o asemenea constatare, să îi informeze că le revenea sarcina să facă dovada unor asemenea fapte.
- 33 În consecință, Tribunalul s-ar fi pronunțat pe baza unor pure supoziții, astfel cum ar reieși de altfel din formularea de la punctul 87 din hotărârea atacată.
- 34 Potrivit Comisiei și Republicii Slovace, acest motiv trebuie respins ca fiind lipsit de temei.
- 35 Prin intermediul celui de al doilea motiv formulat, recurenții, susținuți de Ungaria, reproșează Tribunalului în esență încălcarea articolului 11 alineatul (4) TUE și nerespectarea condiției evocate la articolul 4 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 211/2011 prin faptul că a considerat, la punctele 72-74 din hotărârea atacată, că articolele 174, 176, 177 și 178 TFUE nu puteau constitui un temei legal pentru adoptarea actului propus și că propunerea de ICE nu îndeplinea, așadar, această condiție.
- 36 În această privință, ei susțin mai întâi că dispozițiile pertinente ale Tratatelor UE și FUE nu limitează dreptul de a propune o ICE la domeniile în care Uniunea dispune de o competență exclusivă. Acest drept ar putea fi de asemenea exercitat în domeniile de competențe partajate, inclusiv, în consecință, în cel al politicii de coeziune. Propunerea de ICE în cauză, prezentată pe baza articolelor 174-178 TFUE, ar presupune un proces legislativ aplicabil unor competențe partajate.
- 37 Or, potrivit recurenților, Tribunalul a rezumat în mod eronat, la punctele 73 și 74 din hotărârea atacată, informațiile suplimentare și, astfel, a atribuit propunerii de ICE în cauză un conținut care nu putea fi dedus din documentele transmise de organizatori. Astfel, aceștia din urmă așteptau în mod clar de la actul propus, în primul rând, o definiție a noțiunii „regiune cu minoritate națională”, precum și crearea cadrului juridic și instituțional al unei asemenea regiuni și, în al doilea rând, în anexă, desemnarea în mod nominativ a regiunilor cu minoritate națională existente. În schimb, organizatorii nu intenționau ca actul propus să oblige statele membre să definească noțiunea respectivă sau să stabilească lista regiunilor. Faptul că organizatorii nu au detaliat procedura de urmat pentru adoptarea actului propus nu poate avea incidență asupra înregistrării propunerii de ICE în cauză de vreme ce articolele 174-178 TFUE permit Comisiei să prezinte o propunere de astfel de act.

- 38 În continuare, recurenții și Ungaria susțin că Tribunalul a încălcat în orice caz articolul 4 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 211/2011 atunci când a apreciat că condiția stabilită de această dispoziție nu era îndeplinită în speță. Astfel, dintr-o interpretare gramaticală a acestei dispoziții ar reieși că Comisia nu poate refuza înregistrarea unei propuneri de ICE decât dacă aceasta se află vădit în afara sferei de competență a Comisiei în ceea ce privește prezentarea unei propuneri de act juridic al Uniunii în scopul punerii în aplicare a tratatelor. Or, pe lângă faptul că Comisia și-ar fi depășit puterea de apreciere la înregistrarea propunerii de ICE, propunerea de ICE în cauză ar intra în mod clar în cadrul politicii de coeziune și ar avea drept scop ameliorarea cadrului normativ existent pentru a proteja obiectivele urmărite și valorile recunoscute de Uniune. Astfel, confirmând o asemenea concluzie eronată a Comisiei, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept.
- 39 În sfârșit, recurenții reproșează Tribunalului că nu s-a pronunțat în hotărârea atacată asupra chestiunii interpretării articolului 4 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 211/2011 în ceea ce privește caracterul vădit al lipsei de competență a Comisiei. Tribunalul ar fi încălcat astfel obligația de motivare care îi revine, iar această lipsă de motivare ar fi suficientă în sine pentru a justifica anularea hotărârii atacate.
- 40 Potrivit Comisiei, la a cărei poziție se raliază România și Republica Slovacă, în măsura în care, prin intermediul celui de al doilea motiv formulat de acestea, recurenții repun în discuție constatările Tribunalului referitoare la obiectul propunerii de ICE în cauză, care conțin o apreciere de natură factuală ce ține doar de competența acestuia, motivul respectiv trebuie respins ca fiind inadmisibil. În orice situație, acest motiv ar fi fie inoperant, fie neîntemeiat. În mod întemeiat ar fi considerat Tribunalul, la punctele 66-90 din hotărârea atacată, că, în raport cu propunerea de ICE în cauză și în cadrul unei prime analize a elementelor de care dispunea Comisia, în mod vădit aceasta nu putea propune adoptarea unui act al Uniunii corespunzător actului propus pe baza articolelor 174, 176, 177 și 178 TFUE.
- 41 România scoate în evidență în special faptul că Uniunea nu deține, în temeiul tratatelor, competență legislativă expresă în domeniul protecției persoanelor care aparțin minorităților naționale. De asemenea, Uniunea nu ar putea acționa în acest domeniu prin deturnarea de la finalitatea lor a competențelor de care dispune în alte domenii precum cultura, educația sau politica regională. În sfârșit, în mod evident, Uniunea nu ar putea dobândi noi competențe în domeniul protecției persoanelor care aparțin minorităților naționale prin intermediul unei ICE.
- 42 Republica Slovacă adaugă în special că, contrar celor susținute de recurenți, articolul 4 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 211/2011 nu poate fi interpretat, ca urmare a simplului fapt al prezenței adverbului „vădit” în cadrul acestei dispoziții, în sensul că Comisia trebuie să se limiteze, în faza de înregistrare a unei propuneri de ICE, la o analiză *prima facie*. Nu era necesar în speță ca Tribunalul să ia poziție, în hotărârea atacată, cu privire la semnificația acestui termen.
- 43 Acest stat membru arată de asemenea că critica pe care recurenții o fac cu privire la constatarea efectuată de Tribunal la punctul 73 din hotărârea atacată, potrivit căreia actul propus trebuia să constrângă statele membre să definească noțiunea „regiune cu minoritate națională” și să întocmească o listă cu aceste regiuni, provine dintr-o eroare care figurează în versiunea maghiară a acestui punct.
- 44 Recurenții replică în această privință că este necesar, în orice caz, să se acorde prioritate versiunii maghiare a hotărârii atacate, maghiara constituind limba de procedură în speță.
- 45 Prin intermediul celui de al treilea motiv formulat, recurenții, susținuți de Ungaria, reproșează în esență Tribunalului o interpretare eronată a articolului 174 TFUE coroborat cu articolul 4 alineatul (2) TFUE, întrucât pare să fi conferit un caracter exclusiv listei „handicapurilor” care figurează la articolul 174 al treilea paragraf TFUE.

- 46 În această privință, ar reieși clar în special din versiunile maghiară și engleză ale acestei dispoziții că lista menționată prezintă un caracter indicativ. Or, chiar dacă nu s-a pronunțat în mod expres cu privire la acest aspect, s-ar putea deduce din constatarea efectuată de Tribunal la punctul 86 din hotărârea atacată că acesta a apreciat că lista respectivă are caracter exhaustiv. În orice caz, dacă ar urma să se considere că Tribunalul a recunoscut în mod implicit, la punctul 87 din hotărârea atacată, posibilitatea ca lista respectivă să poată fi extinsă, atunci ar trebui să se deducă faptul că, prin această motivare ambiguă, Tribunalul a încălcat obligația de motivare care îi revine.
- 47 De asemenea, prin faptul că a concluzionat, la același punct 87 din hotărârea atacată, că nu s-a dovedit că caracteristicile etnice, culturale, religioase sau lingvistice ale regiunilor cu minoritate națională constituie în mod sistematic, pentru dezvoltarea economică a regiunilor menționate, un handicap în raport cu regiunile înconjurătoare, Tribunalul ar fi încălcat de asemenea articolul 174 al treilea paragraf TFUE, dat fiind că numeroase argumente și date statistice depuse în cadrul procedurii în fața Tribunalului ar dovedi că regiunile cu minoritate națională sunt afectate de un handicap demografic grav și constant.
- 48 Recurenții arată de asemenea că articolul 3 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1059/2003 permite deja, și el, luarea în considerare a anumitor specificități ale regiunilor cu minoritate națională în cadrul politicii de coeziune.
- 49 Raliindu-se în esență la acest raționament, Ungaria amintește în special că există deja în dreptul Uniunii acte juridice care iau în considerare, în cadrul politicii de coeziune, caracteristicile menționate în propunerea de ICE în cauză.
- 50 Comisia, România și Republica Slovacă apreciază, subscriind la raționamentul Tribunalului vizat de cel de al treilea motiv, că acest motiv trebuie respins ca fiind lipsit de temei.

Aprecierea Curții

- 51 Cu titlu introductiv, trebuie arătat, în ceea ce privește procesul de înregistrare a unei propuneri de ICE, că este de competența Comisiei, în temeiul articolului 4 din Regulamentul nr. 211/2011, să analizeze dacă o asemenea propunere îndeplinește condițiile de înregistrare prevăzute, printre altele, la alineatul (2) litera (b) al acestui articol. Trebuie să fie luate în considerare, așadar, în conformitate cu alineatele (1) și (2) ale articolului menționat, informațiile referitoare la obiectul și la obiectivele propunerii de ICE care sunt furnizate de organizatorii ICE fie în mod obligatoriu, fie în mod facultativ, în conformitate cu anexa II la regulamentul menționat (Hotărârea din 12 septembrie 2017, Anagnostakis/Comisia, C-589/15 P, EU:C:2017:663, punctul 45).
- 52 După cum se amintește în considerentul (10) al acestui regulament, decizia privind înregistrarea unei propuneri de ICE în sensul articolului 4 din regulamentul menționat trebuie să fie luată în conformitate cu principiul bunei administrări, căruia îi corespunde în special obligația instituției competente de a efectua o examinare diligentă și imparțială care, în plus, trebuie să ia în considerare toate elementele relevante ale speței (Hotărârea din 12 septembrie 2017, Anagnostakis/Comisia, C-589/15 P, EU:C:2017:663, punctul 47).
- 53 În plus, în conformitate cu obiectivele urmărite de ICE, astfel cum sunt enunțate în considerentele (1) și (2) ale Regulamentului nr. 211/2011, care constau, printre altele, în încurajarea participării cetățenilor și în mărirea accesibilității Uniunii, condiția de înregistrare prevăzută la articolul 4 alineatul (2) litera (b) din acest regulament trebuie să fie interpretată și aplicată de Comisie, sesizată cu o propunere de ICE, în așa fel încât să asigure un acces ușor la ICE (Hotărârea din 12 septembrie 2017, Anagnostakis/Comisia, C-589/15 P, EU:C:2017:663, punctul 49).

- 54 Prin urmare, numai în cazul în care o propunere de ICE se află, având în vedere obiectul și obiectivele sale, astfel cum rezultă acestea din informațiile obligatorii și, dacă este cazul, suplimentare care au fost furnizate de organizatori în conformitate cu anexa II la Regulamentul nr. 211/2011, în mod vădit în afara sferei de competență a Comisiei în ceea ce privește prezentarea unei propuneri de act juridic al Uniunii în scopul punerii în aplicare a tratatelor, Comisia este abilitată să refuze înregistrarea propunerii de ICE respective în temeiul articolului 4 alineatul (2) litera (b) din regulamentul menționat (Hotărârea din 12 septembrie 2017, Anagnostakis/Comisia, C-589/15 P, EU:C:2017:663, punctul 50).
- 55 În lumina acestor principii trebuie analizat, așadar, dacă Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat, pe baza aprecierilor efectuate la punctele 72-89 din hotărârea atacată, că Comisia a putut aprecia în mod întemeiat că articolele 174-178 TFUE nu permiteau, la fel ca alte dispoziții ale acestui tratat, adoptarea actului propus și că această instituție era abilitată, așadar, să refuze înregistrarea acestei propuneri.
- 56 În această privință, trebuie arătat de la bun început că din propunerea de ICE în cauză, astfel cum este descrisă într-un mod mai detaliat în special la punctele 3 și 5-8 din hotărârea atacată, reiese că obiectivul acestei propuneri era de a face astfel încât, prin adoptarea actului propus, Uniunea să acorde, în cadrul politicii sale de coeziune, o atenție specială „regiunilor cu minoritate națională”, și anume regiunilor ale căror caracteristici etnice, culturale, religioase sau lingvistice diferă de cele ale regiunilor înconjurătoare. Mai concret, se cerea astfel Uniunii să adopte, în special în temeiul articolelor 174-178 TFUE, măsuri de susținere, de conservare sau de dezvoltare în favoarea unor asemenea regiuni sau, cel puțin, să ia în considerare în mai mare măsură aceste regiuni, ele fiind adesea, în opinia organizatorilor, dezavantajate în raport cu regiunile înconjurătoare.
- 57 În ceea ce privește analiza pe care Tribunalul a efectuat-o în speță pentru a verifica dacă articolele 174-178 TFUE puteau constitui temeiuri juridice în acest scop, este necesar să se constate, în primul rând, că acesta a tratat chestiunea respectivă în special la punctele 81, 85 și 87 din hotărârea atacată, vizate de primul motiv de recurs, ca ținând în esență de o apreciere a faptelor și a elementelor de probă, sarcina probei revenind în această privință recurenților.
- 58 Astfel, după ce a afirmat, la punctul 80 din hotărârea atacată, că argumentația recurenților în acest context se întemeia pe afirmații care nu erau nicidecum susținute și nici, *a fortiori*, dovedite, Tribunalul a constatat, pe de o parte, la punctul 81 din hotărârea atacată, că aceștia nu dovediseră că punerea în aplicare a politicii de coeziune a Uniunii, atât de către Uniune, cât și de către statele membre, amenința caracteristicile specifice ale regiunilor cu minoritate națională.
- 59 Pe de altă parte, la punctul 85 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că recurenții nu au demonstrat nici că caracteristicile etnice, culturale, religioase sau lingvistice specifice ale regiunilor cu minoritate națională ar putea fi considerate ca fiind un handicap demografic grav și permanent, în sensul articolului 174 al treilea paragraf TFUE.
- 60 Or, statuând astfel, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept.
- 61 Este necesar să se constate, mai întâi, că aspectul dacă măsura propusă în contextul unei ICE ține de sfera de competență a Comisiei în ceea ce privește prezentarea unei propuneri de act juridic al Uniunii în scopul punerii în aplicare a tratatelor, în sensul articolului 4 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 211/2011 constituie, *prima facie*, nu o chestiune de fapt sau de apreciere a unei probe supusă, ca atare, regulilor din materia sarcinii probei, ci esențialmente o chestiune de interpretare și de aplicare a dispozițiilor tratatelor în cauză.
- 62 Astfel, atunci când Comisia este sesizată cu o cerere de înregistrare a unei propuneri de ICE, nu îi revine, în acest stadiu, sarcina să verifice dacă s-a făcut dovada tuturor elementelor de fapt invocate și nici dacă motivarea care se află la baza propunerii și a măsurilor propuse este suficientă. Ea trebuie să

se limiteze la a examina, în vederea aprecierii respectării condiției de înregistrare prevăzute la articolul 4 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 211/2011, dacă, din punct de vedere obiectiv, asemenea măsuri avute în vedere *in abstracto* ar putea fi adoptate în temeiul tratatelor.

- 63 Rezultă că, atunci când a apreciat că recurenții erau obligați să facă dovada că condițiile pentru adoptarea actului propus în temeiul articolelor 174, 176, 177 și 178 TFUE erau întrunite în speță, Tribunalul a efectuat, după cum a arătat avocatul general în esență la punctele 35-38 și 57-61 din concluzii, o apreciere eronată a condiției de înregistrare prevăzute la articolul 4 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 211/2011 și a repartizării sarcinilor între organizatorii unei ICE și Comisie în cadrul procesului de înregistrare care rezultă din aceasta.
- 64 Prin urmare, o asemenea premisă nu poate fi conformă cu principiile amintite la punctele 53 și 54 din prezenta hotărâre, potrivit cărora Comisia, sesizată cu o propunere de ICE, este ținută să interpreteze și să aplice condiția de înregistrare respectivă astfel încât să asigure un acces ușor la ICE și că nu este abilitată să refuze înregistrarea acestei propuneri decât dacă aceasta se află vădit în afara sferei sale de competență (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 septembrie 2017, Anagnostakis/Comisia, C-589/15 P, EU:C:2017:663, punctele 49 și 50).
- 65 În al doilea rând, în măsura în care recurenții reproșează Tribunalului, mai concret, faptul că a reținut, în special la punctul 86 din hotărârea atacată, o interpretare eronată a articolului 174 TFUE coroborat cu articolul 4 alineatul (2) litera (c) TFUE, trebuie arătat că, la punctele 85-89 din hotărârea atacată, Tribunalul a procedat în esență la analiza aspectului dacă regiuni precum cele avute în vedere în propunerea de ICE în cauză, și anume regiunile cu minoritate națională, pot fi considerate, în raport cu caracteristicile lor, ca fiind regiuni în sensul articolului 174 TFUE și pot face astfel obiectul unor măsuri în cadrul politicii de coeziune a Uniunii, adoptate în temeiul acestei dispoziții.
- 66 În acest context, după ce a examinat în special dacă aceste caracteristici, de natură etnică, culturală, religioasă sau lingvistică, intră în sfera noțiunii „handicap demografic grav și permanent”, în sensul articolului 174 al treilea paragraf TFUE, Tribunalul, la punctul 89 din hotărârea atacată, a răspuns negativ la această întrebare.
- 67 Tribunalul a considerat, în special la punctul 86 din hotărârea atacată, că nu se putea deduce din formularea articolului 174 al treilea paragraf TFUE sau din dreptul derivat că noțiunea respectivă „ar putea include caracteristicile etnice, culturale, religioase sau lingvistice specifice ale regiunilor cu minoritate națională”.
- 68 În această privință, este adevărat că articolul 174 TFUE descrie obiectivele politicii de coeziune ale Uniunii în termeni generali și conferă Uniunii o marjă de manevră extinsă în ceea ce privește acțiunile pe care le poate întreprinde în materie de coeziune economică, socială și teritorială, ținând seama de o concepție largă a regiunilor care pot fi vizate de aceste acțiuni.
- 69 În particular, lista de la articolul 174 al treilea paragraf TFUE, cu regiunile „afectate de un handicap natural și demografic grav și permanent”, prezintă, astfel cum evidențiază termenii „dintre regiunile avute în vedere” și „cum ar fi” din această dispoziție, un caracter indicativ, iar nu exhaustiv.
- 70 Totuși, astfel cum a arătat Tribunalul la punctele 87 și 89 din hotărâre, nu se poate considera că caracteristicile etnice, culturale, religioase sau lingvistice specifice regiunilor cu minoritate națională constituie sistematic, pentru dezvoltarea economică, un handicap în raport cu regiunile înconjurătoare.
- 71 Rezultă că, atunci când a exclus, la punctele 85-89 din hotărârea atacată, ca o regiune cu minoritate națională să poată face parte sistematic, în raport cu caracteristicile sale etnice, culturale, religioase sau lingvistice specifice, dintre „regiunile afectate de un handicap natural și demografic grav și

permanent”, în sensul articolului 174 al treilea paragraf TFUE, Tribunalul a interpretat în mod corect noțiunea „regiunea avută în vedere” care figurează în această dispoziție și, în consecință, nu a săvârșit o eroare de drept cu privire la acest aspect.

- 72 Rezultă din ansamblul considerațiilor care precedă că, atunci când a considerat că, pentru înregistrarea propunerii de ICE în cauză, recurenții erau obligați să facă dovada faptului că, în speță, condiția de înregistrare prevăzută la articolul 4 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 211/2011 era îndeplinită, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept.
- 73 Prin urmare, este necesar să se admită recursul și, în consecință, să se anuleze hotărârea atacată, fără a fi necesar să se examineze în plus și celelalte argumente invocate în susținerea primului, a celui de al doilea și a celui de al treilea motiv și nici celelalte motive ale recursului menționat. De asemenea, nu este nevoie să se statueze cu privire la admisibilitatea sau la temeinicia motivelor noi a căror prezentare a fost solicitată de recurenți.

Cu privire la litigiul din primă instanță

- 74 Conform articolului 61 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, în cazul în care Curtea anulează decizia Tribunalului, aceasta poate fie să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul, atunci când acesta este în stare de judecată, fie să trimită cauza Tribunalului pentru a se pronunța asupra acesteia.
- 75 În speță, cauza este în stare de a fi judecată.
- 76 Rezultă în special din constatarea efectuată la punctul 72 din prezenta hotărâre că motivul de recurs formulat de recurenți, întemeiat pe faptul că Comisia a încălcat articolul 4 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 211/2011 atunci când a refuzat înregistrarea propunerii de ICE în cauză, este întemeiat.
- 77 Prin urmare, decizia în litigiu trebuie anulată.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 78 Potrivit articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul este fondat, iar Curtea soluționează ea însăși în mod definitiv litigiul, aceasta se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.
- 79 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din acest regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.
- 80 Întrucât recurenții au solicitat obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată aferente atât procedurii în primă instanță, cât și procedurii de recurs.
- 81 Conform articolului 184 alineatul (4) din acest regulament, statele membre interveniente trebuie să suporte propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

- 1) Anulează Hotărârea Tribunalului Uniunii Europene din 10 mai 2016, Izsák și Dabis/Comisia (T-529/13, EU:T:2016:282).**

- 2) **Anulează Decizia C(2013) 4975 final a Comisiei din 25 iulie 2013 privind cererea de înregistrare a propunerii de inițiativă cetățenească europeană denumită „Politica de coeziune pentru egalitatea regiunilor și menținerea culturilor regionale”.**
- 3) **Obligă Comisia Europeană la plata cheltuielilor de judecată aferente atât procedurii în primă instanță, cât și procedurii de recurs.**
- 4) **Ungaria, România și Republica Slovacă suportă propriile cheltuieli de judecată.**

Semnături